

SFIR
Svenska Föreningen för Immaterialrätt

Finansdepartementet

fi.remissvar@regeringskansliet.se
fi.ofa.dof.remisser@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet ”Ökad och rättvis tillgång till data – kompletterande bestämmelser till EU:s dataförordning” (SOU 2025:118)

Svenska Föreningen för Immaterialrätt (SFIR), grundad 1908, är Sveriges största förening med inriktning på det immateriella rättsskyddet. SFIR samlar ca 700 medlemmar från industrin, myndigheter och domstolar, organisationer, advokat- och patentbyråer m.m.

Enligt sina stadgar har SFIR till ändamål att främja intresset för och kunskapen om immateriellt rättsskydd, särskilt patenträtt, varumärkesrätt, mönsterrätt, namnrätt, geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar samt skydd mot otillbörlig konkurrens och genom sin verksamhet bidra till en ändamålsenlig och enhetlig utveckling av lagstiftning och rättstillämpning på immaterialrättens område, såväl i Sverige som på det nordiska, europeiska och internationella planet.

Med hänvisning till föreningens inriktning och ändamål begränsar SFIR sitt remissvar till att specifikt avse de delar av betänkandet som gäller förslaget till ändringar i lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk ("URL"): författningsförslaget i kapitel 1.2, utredningens motivering till författningsförslaget i kapitel 10 samt författningskommentaren till ändringen i 5 kap. 49 § URL i kapitel 13.2.

Bestämmelsen i 5 kap. 49 § URL ger en rätt av sitt eget slag (*sui generis*) till producenter/framställare av samlingar av uppgifter som tabeller, kataloger, databaser och liknande arbeten. För skydd enligt bestämmelsen krävs att arbetet antingen innehåller ett stort antal uppgifter eller är resultatet av en väsentlig investering. Bestämmelsen i 5 kap. 49 § URL i sin nuvarande lydelse är resultatet av den svenska lagstiftarens genomförande av EU:s databasdirektiv (96/9/EG). Genomförandet innebär att ett visst tillägg gjordes till den befintliga bestämmelsen om katalogskydd i URL. Men det centrala begreppet som återfinns i databasdirektivet – "databas" – kom inte att användas i 5 kap. 49 § URL vid genomförandet. Det innebär att viss oklarhet råder beträffande vilka samlingar som omfattas av skydd enligt bestämmelsen i 5 kap. 49 § URL. Det framstår som att bestämmelsen omfattar även sådana samlingar som inte uppfyller databasdirektivets definition av "databas".

Betänkandet (SOU 2025:118) avser kompletterande bestämmelser till EU:s dataförordning. Artikel 43 i dataförordningen föreskriver att rätten av sitt eget slag i artikel 7 i databasdirektivet inte ska tillämpas när data erhålls från eller genereras av

en uppkopplad produkt eller en tillhörande tjänst som omfattas av förordningen. Bestämmelsen innebär en inskränkning i tillämpningsområdet av artikel 7 i databasdirektivet – och som en följd även av tillämpningsområdet av bestämmelsen i 5 kap. 49 § URL. Det ska med andra ord inte vara möjligt att åberopa sig på bestämmelsen i 5 kap. 49 § URL för att hävda en *sui generis*-rätt till en databas som innehåller data som erhålls från eller genereras av en uppkopplad produkt eller tillhörande tjänst som omfattas av dataförordningen.

Utredningen redovisar två alternativa sätt att lagtekniskt göra inskränkningen i skyddet enligt 5 kap. 49 § URL begriplig och lättillämpad. Det förslag utredningen förordar går ut på att man i ett nytt sista stycke i bestämmelsen upplyser om inskränkningen och återger ordalydelsen i artikel 43; det senare för att inte riskera tolkning av artikeln. Det förslag som utredningen avvisar går ut på att i stället införa en undantagsbestämmelse. Ett av skälen till att man inte förordar denna lösning är att bestämmelsen i 5 kap. 49 § URL inte innehåller någon hänvisning till databasdirektivet och inte heller begreppet "databas" och att en undantagsbestämmelse då blir svåräst tillsammans med beskrivningen av själva *sui-generis*-skyddet i bestämmelsens första stycke.

SFIR har ingen erinran mot utredningens förordade lagtekniska lösning utan bedömer att en upplysningsbestämmelse med den utformning och ordalydelse som utredningen föreslår framstår som tillräckligt tydlig och klar. För att undantagsbestämmelsens avgränsning ska vara lättare att förstå skulle det emellertid vara av värde om man i propositionen gav några exempel på vilken sorts databaser som kommer att falla utanför tillämpningsområdet för 5 kap. 49 § URL.

Avslutningsvis anser SFIR att den ordning den svenska lagstiftaren valde vid genomförande av databasdirektivet – dvs. att bibehålla den i 1960 års upphovsrättslag existerande bestämmelsen om katalogskydd och komplettera med begreppet "väsentlig investering" utan omnämnande av begreppet "databas" – ger upphov till oklarheter vid tillämpningen. Av betänkandet framgår att den svenska ordningen även ger upphov till svårigheter vid hänvisningar till och ändringar av databasdirektivets tillämpningsområde (jfr utredningens avvisande av det andra lagtekniska alternativet).

SFIR föreslår därför följande anpassning av den aktuella bestämmelsen i 5 kap. 49 §, första stycket, URL, till artikel 1.2 databasdirektivet:

49 § Den som har framställt en samling av verk, data eller andra självständiga element som har sammanställts på ett systematiskt och metodiskt sätt och som var för sig är tillgängliga genom elektroniska medier eller på annat sätt, *som* är resultatet av en väsentlig investering har uteslutande rätt att framställa exemplar av arbetet och göra det tillgängligt för allmänheten.

Ett enklare sätt att anpassa bestämmelsen till rådande rättsläge är att endast stryka den del av bestämmelsen som hänför sig till "ett stort antal uppgifter":

49 § Den som har framställt en katalog, en tabell eller ett annat dylikt arbete ~~i vilket ett stort antal uppgifter har sammanställts eller vilket som~~ är resultatet av en väsentlig investering har uteslutande rätt att framställa exemplar av arbetet och göra det tillgängligt för allmänheten.

Med tanke på databasernas stora betydelse i det digitaliserade samhället bör det finnas goda skäl att göra en översyn av bestämmelsen i 5 kap. 49 § URL i dess helhet och utforma bestämmelsen så att den blir tydlig och lättillämpad – och korrekt genomför EU-rätten.

Det här remissyttrandet har utformats av en grupp inom SFIR:s styrelse och underställts föreningens styrelse i dess helhet för synpunkter. Yttrandet expedieras av föreningens sekreterare Måns Svennem Lundberg.

Stockholm den 18 maj 2026

Måns Svennem Lundberg